

יש חינוך אחר

החינוך הפורמאלי, במתכונתו המוכרת של משרד החינוך, אינו מהווה מענה לכולם. יש המחפשים חינוך אלטרנטיבי מתוך רצון לטפח אצל ילדיהם צדדים נוספים או לחלופין, לחנך אותם בשיטה שונה. החינוך האנתרופוסופי מספק לחלק מההורים דרישות אלו. מבלי לעודד תחרותיות והשגיות, כאשר הדגש הוא על הדרך ולא רק על המטרה, רואים את הילד כשלם שעתיד להפוך לאדם חופשי במלוא מובן המלה. כתבה ראשונה בסדרה

ילד מקסים אחד פנה אלי ואמר: "בואי תראי את בית המקדש, בנינו מנהרות" - בחלק גדול משטח הגן בנו הילדים מקוביות גדולות "ארמון" של ממש מכוסה בבדים בתוכו זחלו ושיחקו. ילדה נוספת בנתה מקוביות עץ קטנות יותר מסלול לגולות. "היא עושה את זה על בסיס ניסוי ותהיה", מסבירה ריקי, הגננת ומוסיפה, "אם היה לה מסלול מוכן, קנוי בקופסה, היא היתה משתעממת מהר מאוד. המשחק שהיא המציאה בעצמה מפרה את דמיונה וסקרנותה".
מה לגבי ילדים שהגיעו ממסגרות פורמאליות?
"הם משתלבים מהר מאוד. בהתחלה לוקח להם קצת זמן לעכל, אך מהר מאוד הם זורמים עם כולם".
הם לא משתעממים ללא משחקים?
"לרגע לא הם

החשיבה המופשטת ועולם הרגש שמעמיק ומתבגר.
"על פי הזרם האנתרופוסופי, כל שלב בחינוך הילד חייב להתבצע רק כאשר הילד מוכן לו, לא רק מבחינה חיצונית אלא על פי שלבי גדילתו הפנימיים", מסביר אלדד אדר, אחד ממייסדי עמותת "גנאחר". העמותה הוקמה בשנת 2002 מתוך רצון לתת מענה לדרישות לחינוך אלטרנטיבי ושונה מהפורמאלי הקיים. "מדובר בתהליך שצומח מלמטה", טוען אדר אשר בתו הקטנה לומדת בבית הספר של חינוך וולדורף בבן שמן. במשך שש השנים האחרונות הוקמו ארבעה גנים של חינוך וולדורף, פעוטון שנפתח השנה ובית הספר הצומח בבן שמן (בעבר בנאות קדומים).
תהיהם כיצד ניתן ליישם את העקרונות הנ"ל ביום יום? לפניכם כמה "טעמויות" מחיי ילדי וולדורף:

"בואי תראי את בית המקדש"

"שאיפתנו העליונה היא לפתח בני אדם חופשיים, היכולים מתוך עצמם להעניק כיוון ומשמעות לחייהם", ר. שטיינר)
בשעות הבוקר המוקדמות התייצבתי בגן חובה בלפיד. הגן מיועד לגילאי 4-6 ובו 3 נשות צוות האחראיות על 26 ילדים. הדבר הבולט לעין כשנכנסים אל הגן הוא הרמוניה, אווירה רגועה ונעימה, צבעים פסטליים, מרחב נטול גירויים מיותרים.

מבנה הגן והפעילות בו מיועדים קודם כל לספק עטיפה מגוננת לילד, לה הוא זקוק ביותר בגיל זה. הפעילות מתבססת על ריתמוס, דבר המשפיע על הילד ככוח בונה, ופועל באופן בלתי מודע על תחום הרצון, התחום העיקרי אותו צריך הילד לפתח בגיל הרך.

בגן לא משתמשים בצעצועי קופסא, מאחר והם בעלי אלמנט תחרותי, ומוגבלים לחוקים שנקבעו על ידי יצרני המשחק. לעומת זאת ישנן פינות משחקים ובהן אצטרובלים, אבנים, גזעים, קוביות בגדלים שונים, בובות רכות ללא תווי פנים והמוון בדים בצבעים רכים. לא תמצאו ציורים של ילדים מוצגים על הקירות וזאת על מנת למנוע תחרותיות. בגן ולדורף משתדלים שלא להתערב בזמן המשחק החופשי של הילדים, כדי שלא להפריע לפעולתו של עולם הדמיון העשיר.

לורן סגל כהן

במרכז השיטה האנתרופוסופית שנוסדה בשנת 1919 ע"י הפילוסוף, החוקר והוגה הדעות ד"ר רודולף שטיינר, עומדת הגישה על פיה הילד הוא ישות של גוף, נפש, ורוח, מלידה ועד בגרות. החינוך מבוסס על יראת כבוד לישות הצעירה המתפתחת ומטרתו ליצור אדם חופשי במלוא מובן המלה ונטול לחצים חברתיים אשר בהגיעו לבגרות יבחר בדרכו ומטרתו על פי רצונותיו מבלי להרגיש כבול ל"נורמות" חברתיות ואילווצים אחרים.

הרעיון המרכזי הוא פיתוח כישרונותיו של הילד בצורה מאוזנת, תוך דאגה שלא תתפתח יכולת מסוימת באופן חד-צדדי, דבר המביא בהכרח לפגיעה ביכולות אחרות ולחוסר איזון.

על פי חינוך וולדורף, חולקה התפתחות הילד לשלושה שלבים עיקריים של שבע שנים כל אחד כאשר תפקיד החינוך הוא לספק לו בזמן הנכון את האמצעים המתאימים למיצוי כל שלב כזה בהתפתחותו: בשלב הראשון מתנהלים תהליכים של גדילה וצמיחה ופיתוח כוח הרצון, בשלב השני, פיתוח כוחות פנימיים יותר, יכולת החשיבה, הזיכרון ופעולות מנטאליות נוספות, ובשלב השלישי מתפתחת

מוקדשת המון מחשבה ברוח האנתרופוסופיה. לתמר בן בגן חובה של חינוך וולדורף. "קשה היה לי למצוא גן שיענה על הדרישות שלי", מעידה תמר "בגן הזה מאפשרים לילדים לשמר כמה שיותר את הילדות שלהם, לא עסוקים בלמידה מאולצת והעשרה שלא מתאימה לגיל שלהם".

האם את מבחינה בשוני בין ילדך לילדים אחרים?

"בהשוואה לילדים בני גילי, לבני יש דמיון מפותח יותר, הוא מאוד מחובר לטבע ופחות מתייחס להיבטים החומריים של הדברים".

מה לגבי הפער שנוצר בין האווירה בבית לזאת שבגן?

"אנחנו אומנם בית לא אנתרופוסופי, אבל לאט לאט אנו מתחילים לאמץ גישה אנתרופוסופית לפחות בחלק מההתנהלות שלנו ומגלים דברים חדשים, מה גם שמדובר בקהילה מגובשת ויש קשר חזק מאוד בין ההורים לגן".

נהנים וממציאים משחקים ממה שקיים בגן, בונים מקוביות. ילדים יכולים להיות מאוד יצירתיים וזה מה שאנחנו מעודדים".

פעם בשבוע מתקיימת שעת אוריתמיה - אמנות תנועה המביאה לביטוי תנועתי צלילי מוסיקה ודיבור. המוסיקה היחידה שמושמעת בגן היא שירת הגננות. גם ללכת לשטוף ידיים נאמר להם בשירה.

חלק גדול מהפעילות והאווירה בגן קשור לריתמוס השנתי. הסיפורים, השירים, פעילות התנועה וסידור וקישוט הפינה המרכזית בגן קשורים בחלקם הגדול לעונות השנה ולחגים. המוטיב העיקרי הוא החיקוי.

לאחר שסידרו את הגן מתקיים המעגל, בו הילדים ונשות הצוות יושבים על השטיח בעיגול והגננת מספרת סיפור בעל פה תוך שירה ותנועה. הילדים חוזרים אחריה בתנועות המוכרות. לאחר המעגל, מתיישבים הילדים לאכול, לא לפני שהם מברכים בשירה את האדמה ושאר כוחות הטבע. בכל פעולה

הדגמות חינם

מכון יחודי באווירה שקטה ונעימה

- ❖ עיצוב שיער
- ❖ תסרוקות לאירועים
- ❖ קוסמטיקה
- ❖ איפור לאירועים
- ❖ עיסויים
- ❖ הסרת שיער
- ❖ בניית ציפורניים
- ❖ פדיקור ומניקור
- ❖ שיזוף בשכיבה, בעמידה ובהתזה

**מקצועיות,
איכות ואמינות
מעל הכל**

שעות גמישות, חניה בשפע
ניתן לרכוש שוברי מתנה
מכבדים כרטיסי אשראי

נחל מודיעין, כפר אורנים

050-7832578

אתר: www.shemesh26r-orsun.com

נמסר כי המשרד מכיר ומעניק אישורים לבתי ספר אשר עומדים בקריטריונים של ועדת ויינשטיין. המורה מחויב לתוכנית הליבה של משרד החינוך אך מייצר את התוכן ודרך העברת החומר הייחודית, כאשר מתווספים לכך תחומי לימוד נוספים, כמצויין.

"על אף שאיננו בית אנתרופוסופי בהגדרה, חשוב היה לנו לחנך את ילדינו ברוח זאת", מדגישה ט' אשר שלושת ילדיה מתחנכים במסגרות של חינוך וולדורף באזור מודיעין. "לא ניתן להעניק את הערכים הללו רק בבית כיוון שנוצר דיסוננס גדול מדי בין הבית לגן/ביה"ס ונוצר פער חברתי ותרבותי אתו קשה לילד להתמודד".

איך הגעתם בעצם למסגרות של חינוך וולדורף?

"בתי הבכורה התחנכה במסגרות הרגילות עד שהגיעה לכיתה א'. אין לי טענות כלפי מערכת החינוך, היא דווקא היתה בבית ספר טוב, אבל לא התחברתי לשיטה וחיפשנו משהו אחר".

מה משך אתכם בחינוך האנתרופוסופי?
"ראשית, ההתייחסות אל הילד כאינדיבידואל, לא אל כל הקולקטיב כמקשה אחת. לכל ילד אופי שונה ובחינוך וולדורף מאפשרים התפתחות שונה. שנית, דרך הלמידה מתאימה את עצמה לשלב ההתפתחותי בו נמצא הילד ולא כופה עליו ללמוד דברים שאינם מתאימים לו. בנוסף, המורים הם "מורים לחיים", דמויות בעלות סמכות אותן הילדים לומדים לכבד. יש קשר אישי בין המורה לכל ילד וילד".

אין לך חשש שילדייך יקבלו בסופו של דבר הلمס מהחברה הסובבת לאחר ששנים התחנכו בסביבה שונה?

"אין ערבות לשום דבר, אבל כרגע חשוב לנו לחנך את הילדים בדרך הנראית לנו, כך שיידעו להבחין בין טוב ורע, שיגדלו להיות בני אדם מאושרים, בריאים ומחוברים לעצמם. מכאן אני מניחה שהם יידעו לבחור בדרך הנכונה ולהתמודד. מה חשוב זאת האמת הפנימית של הילד, להיות טוב בזכות עצמו ועל זה עובדים במסגרת של חינוך וולדורף. מעבר לכך, חשוב לציין שהילדים לא חיים בבועה, מנותקים מה"חיים האמיתיים".

מה לגבי הנסיעות הארוכות יחסית עד בן שמש?

"מתרגלים. הילדה הולכת לישון קצת יותר מוקדם ומתעוררת בזמן. ההורים מתארגנים בבוקר עם הסעות ובצהריים הילדים חוזרים בהסעה של בית הספר. אנו מוכנים לוותר על הנוחות של בית ספר קרוב. גם לגבי חברים אחר הצהריים אפשר להסתדר".

זה לא מכביד מבחינה כלכלית?
זה עניין של סדר עדיפויות. אפשר לוותר על דברים אחרים, זאת החלטה בעלת משקל מבחינה משפחתית. הילדים האלו לא באים ממשפחות עשירות במיוחד ובכל זאת מוצאים את האיזון. אנחנו מאמינים שהדרך הזאת מקנה את היסודות לעתיד".

נתקלים בסטיגמות, בדעות קדומות?
"יש לא מעט סטיגמות על חינוך וולדורף. לא פעם אנשים מרימים גבה לגבי ההתנהלות בגנים ובבית הספר, לגבי העדר צעצועים, למשל. צריך להבין ששפע הוא לא רק עניין חומרי, יש לילדים האלו שפע מסוג אחר".

נא להוציא מסרגות

(לקבל את הילד ביראה, לחנך אותו באהבה ושלח אותו לחירות", רודולף שטיינר)

בכל שלב מתייחסים בחינוך ולדורף אל הילד כאל שלמות, כאל ישות רבת-פנים בעלת איכויות וצדדים רבים ומגוונים, שחשוב להכיר את כולם, כך גם לגבי בית הספר האנתרופוסופי בבן שמש.

התלמיד זוכה להתנסות מעמיקה במגוון רחב של תחומי עשייה, אמנויות ומלאכות. לצד לימוד הכתיבה והקריאה, למשל, כל ילד בכיתות הנמוכות מנגן ושר, רוקד, מצייר, תופר וסורג כחלק בלתי נפרד מתהליך הלמידה היומיומי. מאוד בולט בבתי הספר של חינוך וולדורף הוא לימוד הסריגה אשר תורם, על פי התפיסה, להסדרת תהליך הנשימה וליצירת חשיבה עקבית ומסודרת.

בית הספר האנתרופוסופי בבן שמש הינו בית ספר צומח, כלומר כל שנה מתווספת שכבת גיל נוספת. "כל חינוך אלטרנטיבי צומח מלמטה", מציין אדר ומוסיף "מכיוון שהוא נולד מהצורך של ההורים להעניק לילדיהם חינוך שמתאים להשקפתם או לחלופין מתוך חוסר שביעות רצון מהמערכת הרגילה. לכן ההורים יותר מעורבים ואכפתיים ונרתמים, גם פיזית, לסיוע לבית ספר".

המורה, שמלווה את הכיתה במשך 8 שנים, מגיעה מוקדם, מכינה את הכיתה לקראת יום הלימודים ומציירת על הלוח ציור שקשור בתכנים של אותו יום. בשעה 8 מצלצל התורן בפעמון (אמיתי!) והילדים נכנסים לכיתות לא לפני שהם לוחצים את היד למורה ומחליפים עמה מספר מלים. "לפי הלחיצה יודעת המורה מה מצב רוחו של הילד באותו יום ותוכל להתייחס אליו בהתאם", מסביר אדר.

כמו בכל המסגרות של חינוך ולדורף אין בבית הספר ספרי לימוד והחומר מוגש על ידי מחנך הכיתה בעל פה. הבאת הדברים כסיפור חי, כחוויה ישירה, טובה יותר מבחינה דידיקטית. התלמידים רושמים בעצמם את החומר הנלמד במחברות לא לפני שקישטו אותם.

בב"ס ולדורף אין מבחנים והערכת התלמידים נעשית על ידי מורה הכתה על פי התבוננותו בילד ובהתקדמותו ועל בסיס היכרות אישית. פעם בשבוע מתכנס כל צוות בית הספר ודן בבעיות כלליות ופרטיות, כאשר חלק מהזמן מוקדש לדיון בתלמידים ספציפיים.

עם סיום חטיבת הביניים עוברים ילדי חינוך וולדורף לרוב, לתיכונים הפורמאליים. לדברי אלדד אדר "בהתחלה יש הلمס תרבות, בעיקר מחוסר הכבוד למורים. מבחינת היכולות והידע, בוגרי חינוך וולדורף מבוקשים על ידי התיכונים הטובים הקיימים".

בית הספר מוכר על ידי משרד החינוך משם